

BALANCER I INDEFRA OG UDEFRA- PERSPEKTIVER

Chalotte Glintborg
Lektor & Forskningsgruppeleder
Aalborg Universitet

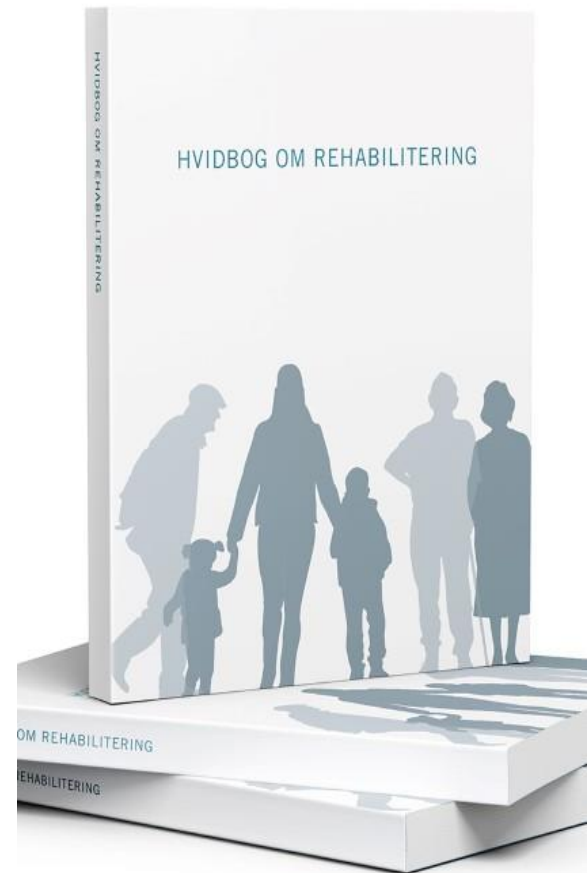
Definition af Rehabilitering

Rehabilitering er målrettet personer, som oplever eller er i risiko for at opleve begrænsninger i deres fysiske, psykiske, kognitive og/eller sociale funktionsevne og dermed i hverdagslivet.

Formålet med rehabilitering er at muliggøre et meningsfuldt liv med bedst mulig aktivitet og deltagelse, mestring og livskvalitet.

Rehabilitering er en samarbejdsproces mellem en person, pårørende, professionelle og andre relevante parter.

Rehabiliteringsindsatser er målrettede, sammenhængende og vidensbaserede med udgangspunkt i personens perspektiver og hele livssituation.

Aktørens oplevede perspektiv

Første-persons-perspektiv: et indefra-perspektiv:

Aktøren giver selv udtryk for sine holdninger, oplevelser og ønsker. Fagprofessionelle skal ved hjælp af relevante metoder få indblik i aktørens oplevede situation og oplevede behov. Aktørens ønsker og værdier skal tages alvorligt og tillægges værdi i beslutninger, der træffes af aktøren selv.

Anden-persons-perspektiv: et tilstræbt indefra-perspektiv:

Fagprofessionelles forsøg på at sætte sig ind i aktørens situation, oplevet af netværket. Der tales derfor med parter omkring aktøren (fx ven, tidligere kontaktperson, ægtefælle, børn mv.) Hvis aktøren ønsker disse udvalgte betydningsfulde andre inddraget

Tredje-persons-perspektiv: et udefra-perspektiv:

Fagprofessionelles syn på aktøren, baseret på en generaliseret forståelse af, hvad det vil sige at være klient/patient med en given diagnose/funktionsevnededsættelse/problemstilling.

Fagprofessionelle mener at kende klientens/patientens behov ud fra diagnosen/funktionsudredning/problemstilling

EN ENKEL BEVÆGELSE
MED STOR EFFEKT

PERSPEKTIV- SKIFTE SOM METODE

A F

IBEN LJUNGMANN

PPSYKOLOG OG PARTNER I INPRAXIS

Iben Ljungmann er psykolog og partner i inpraxis, hvor hun arbejder med supervision, konsultationer og undervisning ud fra et narrativt og systemisk grundlag. Hun er specialist i arbejds- og organisationspsykologi og har 10 års erfaring som konsulent, leder og VISO-specialist indenfor demensfeltet. Som det fremgår af artiklen, er hun særligt optaget af, hvordan man gør kompleks teori praktisk anvendelig, så det skaber ændringer i praksis fx i det pædagogiske og psykologiske arbejde med og omkring borgere. I denne bestræbelse har hun desuden arbejdet en del med observationer som konsultativ metode og aktionslæringsprocesser. Læs mere på www.inpraxis.dk

- At give slip i sit udefra-perspektiv på andres adfærd for at prøve at forstå deres indefra-perspektiver.
- I stedet for at observere, tolke, bedømme, diagnosticere og evaluere andre fra sit eget perspektiv prøver man at sætte sig ind i, hvad et andet menneske må tænke, føle, håbe på og have brug for hjælp til.
- Forstå den andens bevæggrunde.
- Det er ikke et spørgsmål om at finde sandheden, men et spørgsmål om at løsne op for fastlåste negative forestillinger om andre og gøre det klart for sig selv, at der findes adskillige perspektiver på sagen.

- Når man forstår et andet menneskes indefra-perspektiv, bevares evnen til empati bevaret → forhindrer umenneskeliggørelse.
- Perspektivskifte er et værn mod at operere med andre værdier for “dem” end for “os”, da mennesker, som man forstår, bliver “et menneske som mig”.
 - Det handler om kommunikation, medfølelse og forbindelse.
- Vi må slippe af med fremmedgørende sprog, så som; "udadreagerende adfærd", "håndtere", "upassende", "det kom ud af det blå", "meningsløs".
- Det vigtigste i selve situationen er at prøve at forstå det, der sker lige her og nu og prøve at komme igennem det sammen uden at miste forbindelsen til den anden.

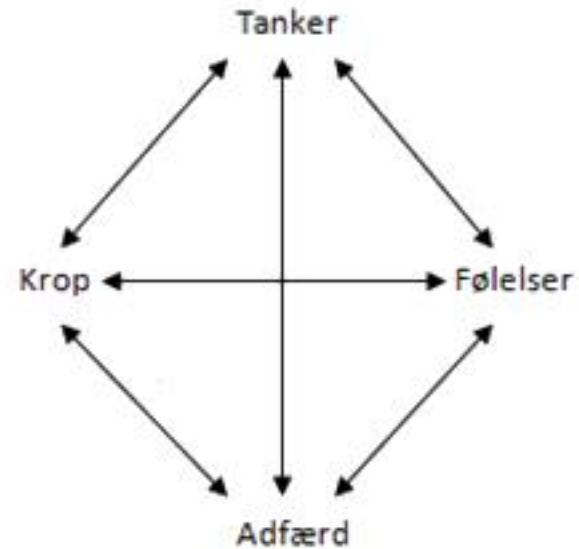

Psykologiens bidrag

- Forstå handlinger og adfærd i konteksten

Funktionel kontekstualisme:

- Al adfærd (inkl. tanker og følelser) har et formål/funktion i den givende kontekst
 - Samme adfærd kan have forskellig funktion i forskellige situationer

Tænk tank for Rehabilitering

Tænk tank for Hvidbog om rehabilitering arbejder videre

26. apr. 2024

Tænk tanken for 'Hvidbog om rehabilitering' har udarbejdet otte handlingsforslag til at styrke arbejdet med rehabilitering. Tænk tankens arbejde med at sikre, at tankerne fra hvidbogen implementeres, fortsætter.

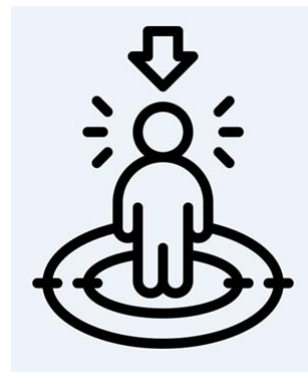
Eksempel på ét af de 8 handlingsforslag

Anbefaling 1: Den enkelte persons behov, håb, ressourcer og hele livssituation skal danne afsæt for al aktivitet i rehabilitering

1. Der er behov for vurderings-og behovsværktøjer til implementering af en praksis, der på alle niveauer sikrer prioritering af anbefalingen om at tage udgangspunkt i den enkelte person.
2. Der skal udarbejdes en samling fortællinger, som eksemplificerer, hvordan personen i rehabilitering, relevante pårørende og/eller professionelle oplever muligheder og barrierer for at realisere anbefaling 1.

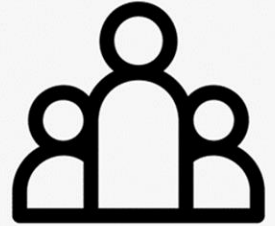
Person-niveau

- Samtalekort
- Formål: Bruges i dialogen, personens oplevelse af sig selv i relation til den aktuelle situation personen står i
- Hvad er x-akse? Personens oplevelse af den situation personen står i (dårlig-god?)
- Hvad er y-aksen? Personens oplevelse af egen-kontrol og handlemuligheder (fra ingen til fuld kontrol?)
- Syv versioner

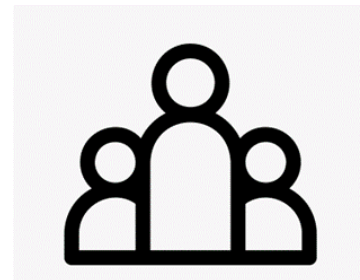
Medarbejder- niveau

- **Dialogkort** baseret på cases og værdier + mennesker i forskellige stemninger
- Formål: At give den professionelle konkrete eksempler på hvordan man kan gøre for at understøtte personcentreret rehabilitering

Medarbejder- niveau

Refleksionskort baseret på cases og værdier

Se personen

Skab en tillidsfuld relation

Spørg til håb og drømme

Støt den personlige løsning

Formål: At igangsætte refleksioner og drøftelser blandt professionelle samt til fx. undervisning

Spørg til håb, ønsker og drømme

Sikring af balancen mellem det oplevede og vurderede behov + det almene

- Hvordan sikrer du, at der i lige så høj grad tages afsæt i personens **oplevede** behov, som i personens **vurderede** behov?
- Hvordan sikrer du, at handleplaner og indsatsplaner afspejler personens håb og drømme?
- Hvordan inddrager du det lokalsamfund, når personens drømme ofte er om det almene? Er der aktiviteter i dit nuværende arbejde, der kunne flyttes ud i lokalsamfundet?
- Hvad er eventuelt svært for dig ved at spørge ind til personens håb og drømme?
- Hvad har du behov for, og hvem skal hjælpe dig med dette, for at blive bedre til at inddrage personens håb og drømme?

Dagtilbud

- Trods nybrud og udvikling indenfor rehabilitering, trækker vi fortsat på elementer fra et gammelt paradigme hvor logikken om at ”beskæftigelse” bliver reduceret til dagtilbud, når forsørgelsen er afklaret.

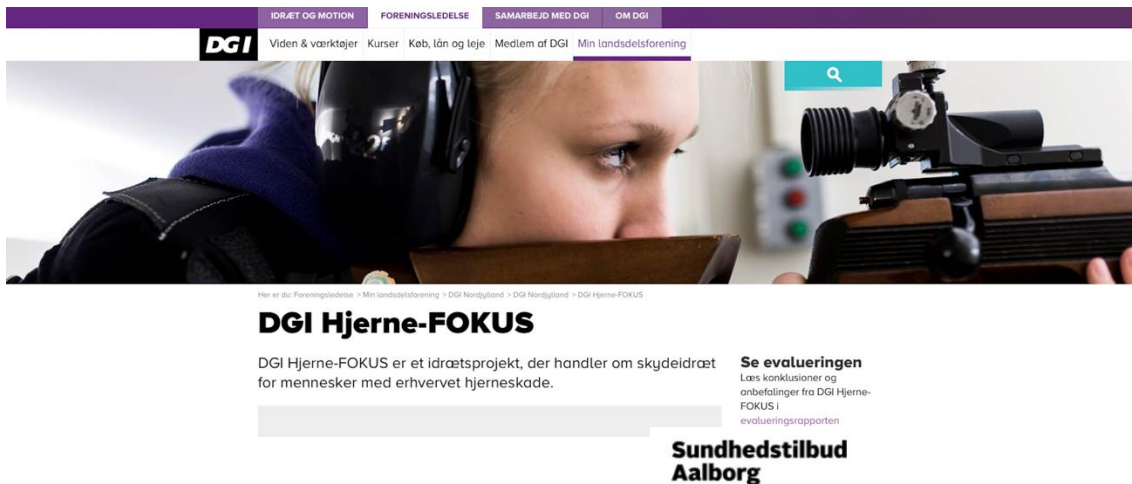

”Lykke er en utilsigtet bivirkning ved meningsfuld beskæftigelse”

Informant fra Arnhild Lauvengs Ph.d., 2017

Adgang til *almene* foreningsfællesskaber

The screenshot shows the DGI website interface. At the top, there is a purple navigation bar with the following menu items: IDRET OG MOTION, FORENINGSLÆDELSE, SAMARBEJDE MED DGI, and OM DGI. Below this is a secondary navigation bar with the DGI logo and links for Viden & værktøjer, Kurser, Køb, lån og leje, Medlem af DGI, and Min landsdelsforening. The main content area features a large image of a young girl in a purple hoodie looking through a telescope. Below the image, the text reads: 'Her er du: Foreningslædelse > Min landsdelsforening > DGI Nordjylland > DGI Nordjylland > DGI Hjerne-FOKUS'. The main heading is 'DGI Hjerne-FOKUS'. The text below the heading states: 'DGI Hjerne-FOKUS er et idrætsprojekt, der handler om skydeidræt for mennesker med erhvervet hjerneskade.' To the right of this text is a link: 'Se evalueringen' with a subtext: 'Læs konklusioner og anbefalinger fra DGI Hjerne-FOKUS i evalueringsrapporten'. At the bottom right of the screenshot, there is a logo for 'Sundhedstilbud Aalborg'.

Kultur på recept (Kulturvitaminer) for patienter, der oplever mistrivsel

- Igennem 9-10 uger mødes du 3 gange om ugen med den samme gruppe på 14-16 deltagere.
- Hvert møde varer 2 timer og består af kulturoplevelser på forskellige kulturinstitutioner.
- Oplevelserne kan være højtlesning, sang, historie, musik, kunst og naturoplevelser.
- Møderne ledes af en koordinator, som er kontaktperson, og som er med i hele forløbet.
- Når du er henvist, bliver du kontaktet af koordinatoren og får det endelige program med mødetider og -steder tilsendt.
- Det kræver ingen forberedelse eller særlige forudsætninger for at kunne deltage.
- Center for Mental Sundhed kan kontaktes alle hverdage mellem 8.00-15.00 på telefon: 99 31 19 61, hvis du har spørgsmål.

Kulturoplevelser for dig, der oplever mistrivsel

Kultur kan lindre. Kurset Kulturvitaminer giver dig oplevelser med musik, teatre, litteratur og kunst, og kan måske være det, der lindrer dine symptomer.

Sådan foregår Kulturvitaminer

Kurset foregår over 9-10 uger med 3 ugentlige mødegange. Du bliver del af en gruppe på 14-16 deltagere, som mødes i 2-3 timer hver gang.

Du vil møde kompetente, velforberejede og engagerede kultur guider, som introducerer dig og resten af holdet til oplevelser med kultur.

Undervejs præsenteres du blandt andet for:

- Hvordan du ved hjælp af at lytte til musik kan få mental ro og en bedre nattesøvn.
- Hvordan du ved guidet fællesmening kan få gode anekdoter om teateret og få din svadme lidt på afstænd

Hvilke antagelser ligger til grund for din praksis?

- Vores antagelser og tilgange er afgørende for menneskers muligheder og liv.
- Hvilke forestillinger former din praksis og dine tanker om muligheder?
- Undersøgelser viser, at vores grundlæggende tro på menneskers evne til at lykkes er afgørende for deres succes. Det er indsatserne, der former deres brugere. Hvad former du?

Forventningsfattig

- <https://www.youtube.com/watch?v=92ivgabfdPQ>
- Uhensigtsmæssig omsorg er når omsorg bliver overbeskyttelse og fratagelse af ansvar og værdighed

Håbet er det værste man kan tage fra folk

“I was not a hopeless case. Rather I was in a system without any hope”

Professor, psykolog og tidligere patient Patricia Deegan.

Dialogisme

Den sociale virkelighed som noget, mennesker skaber sammen gennem deres interaktion. Også psykotisk tale, ses som en af mange udtryksformer

”Borgerland”

”Fagland”

”Systemland”

Hvert ”land” sit sprog og sine logikker

Dialogisme har den konsekvens, at fagprofessionelle ikke forsøger at styre samtalen i planlagte retninger.

Bakhtin udviklede tesen om, at det at blive hørt og responderet på, er ligeså vigtigt for overlevelse som åndedrættet. Fordi vores identitet skabes og genskabes i nuet, gennem dialogen i vore betydningsfulde netværk.

Opskrift på mindre effektive indsatser

Benspænd i systemland:

- Søjle organiseringer som hver for sig, lukker sig om sig selv
- Problemfokus som adgang til (fortsat) hjælp. Negativ incitament struktur
- Systemer som ikke kan delegerer kontrol, fordi medarbejderne ikke delegeres kontrol.

Benspænd i fagland:

- Dominant problemfokus. Stigmatisering som pessimisme på aktørens vegne. Kronicitetsparadigmet: "Én-gang-syg = altid-syg"
- Netværket afkobles allerede ved indsatsens start
- Monofagligt, monologisk afsæt primært i *vurderede* behov, på bekostning af *oplevede* behov

Benspænd i borgerland:

- Tillært hjælpeløshed. Selvstigmatisering. Pleaser-adfærd. "Under-dog" i eget liv.

Brief INSPIRE. Giver feedback fra erfarings-eksperter

	Slet ikke	Lidt	I nogen grad	En hel del	Rigtig meget
1 De fagprofessionelle hjælper mig til at føle mig støttet af andre mennesker					
2 De fagprofessionelle hjælper mig med at have håb og drømme om fremtiden					
3 De fagprofessionelle hjælper mig med at have det godt med mig selv					
4 De fagprofessionelle hjælper mig med at gøre ting, som betyder noget for mig					
5 De fagprofessionelle hjælper mig med at føle, at jeg har kontrol over mit liv.					

Tak for opmærksomheden!

Kontakt: cgl@ikp.aau.dk

